

ПРАВНО ДЕЈСТВО СОЦИЈАЛНОГ ПРОГРАМА ЗАКЉУЧЕНОГ У ПОСТУПКУ ПРИВАТИЗАЦИЈЕ

Социјални програм закључен у циљу извршења преузетих обавеза свих учесника у поступку приватизације НИС-а, има правну природу уговора у корист трећег. Стога се тим правним актом конституише непосредно право свих запослених да у судском спору захтевају извршење свих обавеза послодавца које су по том основу конституисане у њихову корист.

Из образложења:

„Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је код туженог био у радном односу на неодређено време до закључења Споразума о престанку радног односа 2.7.2013. године. Влада Републике Србије, тужени, репрезентативни синдикати код туженог и репрезентативни синдикати на нивоу Републике Србије су 17.6.2008. године закључили социјални програм за "НИС" АД. Чланом 9. овог Програма, тужени се обавезао да одмах након преузимања "НИС"-а АД изврши једнократно и трајно повећање зараде запослених у висини од 15% у односу на месец који је претходио преузимању, уз обавезу да тако утврђене зараде убудуће усклађује са индексом трошкова живота, уз реалан раст у складу са резултатима пословања и растом бруто друштвеног производа у периоду важења социјалног програма (17.6.2008. до 31.12.2012. године). Према члану 10. наведеног споразума тужени се обавезао да се реална вредност зарада запослених које су утврђене чланом 9. не смањује. Преузимање "НИС"-а извршено је 11.2.2009. године. Тужени је свим запосленима, осим менаџера I и II групе исплатио једнократни додатак на зараду од 15% за месец април 2009. године, на основу одлуке од 30.4.2009. године, којом је предвиђена наведена исплата утврђена чланом 42. колективног уговора туженог. У даљем периоду тужени је запосленима усклађивао зараду са индексом трошкова живота и реалним растом у складу са резултатима пословања и растом бруто друштвеног производа. У овој парници тужилац потражује разлику између зараде која му је исплаћена и зараде увећане за 15% за тражени период, према члану 9. социјалног програма од 17.6.2008. године. Вештачењем је утврђена висина разлике зараде коју тужилац потражује.

Код овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су закључили да је тужбени захтев неоснован јер социјални програм нема значај општег акта који се непосредно примењује пошто не уређују права, обавезе и одговорности запослених, већ представља акт пословне политике, којим се утврђује систем мера и активности на обезбеђењу права запослених за чијим је радом престала потреба.

У овој правној ствари, одлучујући о ревизији против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 3187/16 од 14.11.2016. године, Врховни касациони суд је донео пресуду Рев2 307/17 од 2.11.2017. године којом је прихватио одлучивање о посебној ревизији тужиоца, делимично преиначио нижестепене пресуде усвајајући тужбени захтев као у изреци те пресуде и обавезујући туженог да тужиоцу накнади трошкове поступка.

Против одлуке Врховног касационог суда, изјављена је уставна жалба, па је Уставни суд одлуком Уж 2563/2018 од 16.9.2021. године утврдио да је пресудом Врховног касационог суда Рев 307/17 од 2.11.2017. године повређено право подносиоца уставне жалбе на правично суђење из члана 32. став 1. Устава Републике Србије, те је наведена пресуда Врховног касационог суда поништена и одређено да исти суд донесе нову одлуку о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 3187/16 од 14.11.2016. године.

Поступајући у извршењу одлуке Уставног суда, Врховни касациони суд је поново размотрио све ревизијске разлоге и утврдио да се ревизијом основано указује да су нижестепене пресуде засноване на погрешној примени материјалног права.

Сагласно неспорној чињеници, Социјални програм за НИС АД Нови Сад је закључен на основу Споразума између Владе РС и Владе Руске Федерације о сарадњи у области нафтне и гасне привреде, Протокола о основним условима куповине од стране ОАО Гаспром Њефт акција Компаније нафтне индустрије Србија АД Нови Сад, који чине 51% оснивачког капитала, као и Колективног уговора за НИС АД Нови Сад. Потписници акта су у име Владе Републике Србије - Министарство енергетике РС; у име Друштва за истраживање, производњу, прераду, дистрибуцију и промет нафте и нафтних деривата, истраживања и производње природног гаса „Нафтна индустрија Србије“ АД Нови Сад – председник Управног одбора и генерални директор; репрезентативни синдикати код послодавца и то: Јединствена синдикална организација НИС АД Нови Сад; Јединствена синдикална организација НИС – Нафтагас Нови Сад; репрезентативни синдикати на нивоу РС и гране; Самостални синдикат радника енергетике и петрохемије Србије и Синдикат хемије, неметала, енергетике и рударства – УГС независност.

Социјалним програмом и наведеним актима су уређена права, обавезе и одговорности запослених и послодавца. Ове акте су потписали сви овлашћени представници учесника у њиховом доношењу. На тај начин конституисана је и обавеза послодавца прописана одредбом члана 9. Социјалног програма, која има непосредно правно дејство према свим запосленима. С тога и предметни Социјални програм, у конкретном случају, сагласно обавезама и правима која се њиме конституишу има правну природу уговора у корист трећих лица. Из тог разлога и тужилац, као запослено лице код туженог – послодавца, има непосредно право да захтева испуњење послодавчеве обавезе која је конституисана у корист свих запослених по основу предметног социјалног програма. Јер, такво право тужиоца је утемељено у одредби члана 149. став 1. Закона о облигационим односима.

Правна валидност оваквог става Врховног касационог суда се потврђује и радњама туженог предузетим у циљу испуњења његове обавезе устављене чланом 9. Социјалног програма. Том одредбом је прописано повећање зараде запослених једнократно и трајно. У складу са таквом обавезом тужени је делимично и поступио. Он је за први месец пословања по потписивању социјалног програма наведену обавезу у целости испунио. Из тог разлога, основан је и захтев тужиоца за исплату неизмирене разлике у плати за преостали период важења Социјалног програма до 31.12.2012. године. Зато је у том делу тужбени захтев основан. Зато су преиначене нижестепене пресуде и тужиоцу досуђен утужени износ разлике у заради до 31.12.2012. године, док је у односу на преостали део тужбеног захтева и тражену разлику у заради после овог периода ревизија одбијена као неоснована.

Ово је одлучено из разлога што је Врховни касациони суд поступајући у складу са одлуком Уставног суда прихватио становиште да социјални програм нема карактер општег акта. Међутим, упркос тој чињеници, Врховни касациони суд је оценио да социјални програм има правну природу уговора у корист трећег лица. Из тог разлога тужилац је овлашћен да по основу закљученог социјалног програма непосредно захтева и оствари сва права која су му њиме призната. У том контексту цењена је и чињеница да је тужени као уговорна страна неспорно прихватио обавезу из социјалног програма. То се потврђује његовим понашањем исказаним у делимичном испуњењу обавезе која му је по том основу конституисана. Зато нема сумње да је тужилац свестан преузете обавезе по социјалном програму предузео и непосредну радњу извршења права установљеног у корист свих запослених тако што је извршио исплату уговореног

износа зараде свим запосленима за период од једног месеца у односу на почетак примене социјалног програма.

Следом реченог, а на темељу одредбе члана 277. став 1. ЗОО тужилац има право и на исплату законске затезне камате на досуђене месечне износе почев од њихове доспелости до коначне исплате.“

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Рев1 47/2021 од 24.2.2022. године, утврђена на седници Грађанског одељења од 5.7.2022. године)